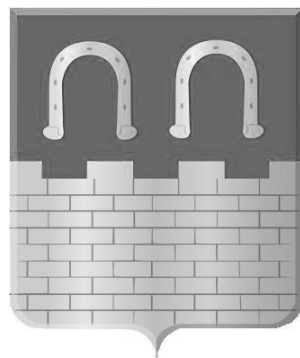

De Wildenborcher

Kwartaaluitgave voor iedereen die zich verbonden voelt met de Wildenborch

Juni 2018

‘Beste Buurtgenoten’

Samenvatten wat er allemaal in deze extra dikke Wildenborcher staat, is niet zo eenvoudig. Om het heel kort te houden noem ik de kleuren: **groen en oranje**.

Groen: De wandeling in het bos van ‘de Wildenborch’ waar Bart aan Lucie vertelde over de nieuw geplante bomen. Het pinetum ‘de Belten’: Rhijnvis Feith schrijft over de dag waarop opnames werden gemaakt voor het TV programma BinnensteBuiten. En camping Hoeve ‘Kroep An’ met rust en ruimte en lammetjes in de wei, Kathy bracht er een bezoek. Groen is ook de omslag van de Wildenborcher van juni 2018. Met dezelfde foto’s dan de vorige keer, maar nu zoals het onze bedoeling is voor de komende tijd. Over middelste foto - het wapen van de Wildenborch - geeft Jennine uitleg.

Oranje: De uitnodiging voor het Oranjefeest op 23 juni. Reinier beschrijft hoe de vogel voor het vogelschieten gemaakt wordt. Kleur van zo’n vogel mag iedereen zelf invullen op de kleurplaat die Erik tekende. Kinderen t/m 12 jaar hebben kans op één van de drie prijzen. Anderen krijgen, bij winnen, een eervolle vermelding in de volgende Wildenborcher.

Terugblik op de reünie op de Prinses Julianaschool. De bel werd geluid om iedereen die al pratend op het schoolplein stond binnen te roepen, zo ging dat vroeger toch ook? Jenny maakte een verslag van deze middag en oud-leerling/reünist Gerrit Winkels ook.

Over buurtgenoten:

Geboren: Gijs Berenpas, zoon van Matthijs en Ivet en broertje van Lisa. Welkom!

Gouden huwelijksjubileum: Jan en Henny Zweverink. Nog veel jaren samen!

Afscheid: In een ‘In Memoriam’ herdenken we dhr. Martin Kornegoor (90 jaar), dhr. Ab Rossel (78 jaar), dhr. Reint Brunsveld (95 jaar) en dhr. Joop Bosveld (73 jaar). Alle families sterkte toegewenst.

‘Het weten waard...’. Zo heet de nieuwste rubriek met foto en korte tekst. We plaatsen twee berichten: De Staring-postzegel uit 1941 en de Lindelaan aan de Wildenborchseweg. De inzenders-namen staan erbij vermeld. Stuur u / stuur jij iets voor de volgende keer?

Wat er verder is te lezen:

- Jong en oud op het ijs, een fotoverslag door Linsey Mennink en Joke Wiltink
- Wildenborch Quiz door Rik Mars (Reageren jullie de volgende keer ook???)
- Recept: Westkustsalade uit Zweden, door Wilma Bakker
- ‘Postvak In’, van Kick Holshuijsen
- Kinderpagina: een zomerpuzzel, ingezonden door Anja Sprukkelhorst
- Wildenborchse Vrouwenclub, drie verslagen: ‘Geef elkaar de lach door!’ (februari) Hospice, Zutphen (maart) en Gezellige afsluitende avond in het koetshuis (april)
- Jacintha wijst op: ‘Kunst in de zeven kastelen van Gelders Landschap en Kasteelen’
- Gerda Rossel e.a. schreven een boek over ‘De geschiedenis van de Wientjesvoort’
- Landrot schrijft over Staring en Martinet en over Museum STAAL
- Museum STAAL opent zijn deuren voor publiek vanaf juli 2018, schrijft Jacintha Rensen
- Fietstocht op 29 april door Frans Staring

Tot ziens op het Wildenborchs Oranjefeest en op één van de Staringavonden.

Bedankt voor ieders bijdrage,
Veel leesplezier!

namens de redactie, Joke Wiltink

De Wildenborchse Kapel

Redactiegegevens:

Onze telefoonnummers en e-mailadressen:

Joke Wiltink (0575) 55 67 48

wiltwess@hetnet.nl

Reinier Klein Brinke (0575) 55 65 12

reinierkleinbrinke@planet.nl

Lucie Bartel (0575) 55 65 33

info@luciebartel.nl

Inzenden copy vóór 20 juli 2018

Naar wiltwess@hetnet.nl

Schoolhuisweg 2

Bijdrage Wildenborcher:

De Wildenborcher wordt iedere keer met veel enthousiasme door vrijwilligers gemaakt en bij u thuis bezorgd. Een vrijwillige bijdrage voor de drukkosten kunt u overmaken naar:

IBAN: NL95RABO 0366412353 ten name van Kapel Wildenborch, onder vermelding van 'De Wildenborcher'.

Als u ook de Wildenborcher wilt ontvangen of als er bezorgproblemen zijn, meld dit dan bij één van de redactieleden. Wij geven het door aan Erik Ebbink, hij coördineert de bezorging.

In Memoriam

Martin Kornegoor 1927 - 2018

Toch nog onverwacht is in zijn vertrouwde omgeving overleden onze lieve vader, schoonvader, opa en overgrootopa

Zo begint het rouwbericht van 22 februari waar boven staat:

“weer samen”

Martin was ruim een maand weduwnaar na het overlijden van Catrien, met wie hij 62 jaar getrouwd was.

Vanaf zijn huwelijk met Catrien woonde hij in de Wildenborch op 'Het Muldershuis'. Samen kregen ze drie kinderen. Samen runden ze de boerderij, samen deden ze het rustiger aan bij het ouder worden. De laatste maand woonde Martin er alleen, omringd met zorg van velen. Hij is 90 jaar geworden.

Martin werd geboren in het buurtschap Linde, op boerderij 't Hissink. Naast vier zussen was hij de enige zoon. Hij volgde na de lagere school de landbouwschool in Zelhem en ging thuis werken, want zijn vader overleed toen hij 17 jaar was. Op een bruiloft ontmoette hij Catrien Nijendijk en zij werd de liefde van zijn leven. In 1955 trouwden ze.

Hun huwelijk werd ingezegend in de Dorpskerk in Vorden met de trouwtekst uit de Bijbel die hun hele leven mee ging: Mattheüs 7:24: *Wie deze woorden van mij hoort en ernaar handelt, kan vergeleken worden met een verstandig man, die zijn huis bouwde op een rots.*

Het Muldershuis, waar ze gingen wonen was toen (in 1955) een veelzijdig bedrijf: maalderij, bakkerij en boerderij. Martin zette daarvan alleen het boerenbedrijf voort. Met een duidelijke visie op de bedrijfsvoering en lef voor vernieuwing kon hij samen met Catrien een prachtig bedrijf opbouwen. Het gemengde bedrijf werd een koeienbedrijf en zoals bij iedereen werd het werkpaard vervangen voor de tractor en veel meer veranderingen volgden.

Voor hun drie kinderen, Jan, Bert en Rita, was hij een fijne vader die meeleeftde in hun lagere schooltijd en trots was op hun prestaties; toen ze naar de Mavo in Lochem gingen werd hij daar bestuurslid.

Toen allen trouwden kwamen er 7 kleinkinderen. “opa met de pet” of “opa met het knipmes” zo werd hij genoemd. Ook in hun belevingswereld verdiepte hij zich. Van achterkleinkind Gijs kon hij genieten, van het volgende kindje wat op komst is bij Cynthia mocht hij weten.

Opgewekt, belangstellend naar zijn omgeving met zijn hartelijke uitbundige lach, zo herinneren we ons buurtgenoot Martin. Altijd tijd voor een praatje als je over de weg kwam en hij je opmerkte. Met zijn brede interesse en sociale betrokkenheid kreeg hij plek in meerdere besturen. Het voorzitterschap paste goed bij hem, dat was hij o.a. van de Kapelcommissie en van de rijvereniging van de ponyclub. In de kerkenraad in Vorden was hij jarenlang diaken.

Bij de schietvereniging Oost Gelderland, waar hij meer dan 70 jaar lid was, kreeg hij de titel erelid. Deze uitreiking vond plaats in 2016, in de Kapel

Als naaber met veel gevoel voor traditie en trouw konden we altijd op buurman Kornegoor rekenen en hij nam deel aan alle activiteiten zolang hij dat kon.

In de afscheidsdienst in de Kapel, voorafgaand aan de begrafenis op 28 februari, werd als laatste lied gezongen:

*U zij de glorie, opgestane Heer,
U zij de victorie, U zij alle eer!*

We wensen de familie veel sterkte toe!

In Memoriam:

Ab Rossel 1939 - 2018

*Veel heb je ons gegeven
veel heb je voor ons betekend
plotseling uit ons leven gedreven
blijf je in onze harten leven*

Op zondag 11 maart is, op 78-jarige leeftijd, onverwachts Ab Rossel overleden.

Ab werd op 29 oktober 1939, als vijfde kind en enige zoon, geboren op de boerderij aan de Schoneveldsdijk in Barchem. Een vrolijke jongen die ook zo af en toe graag gezonde kattenkwaad uithaalde.

Hij ging in de Wildenborch naar de Prinses Julianaschool, daarna naar de lagere landbouwschool in Vorden en vervolgens in Zutphen naar de middelbare landbouwschool. Eigenlijk had hij helemaal niet zo'n zin om iedere dag in Zutphen naar school te gaan, maar ja, hij had de schoolboeken gekocht en Ab was wel iemand die vond als je A had gezegd, je ook B moest zeggen, dus maakte hij ook deze opleiding netjes af.

Vanaf dat moment werkte hij thuis op de boerderij, samen met zijn vader.

Ab ontmoette op een feestje Alie Groot Wassink uit het Galgengoor, en de vonk sloeg over. Na een aantal jaren verkering werd er op 21 december 1962 getrouwd. Alie trok in bij de familie Rossel en voelde zich daar al snel helemaal thuis.

Ab en Alie kregen samen drie kinderen, Ab (1965) en een tweeling Wilma en Ina (1971). Het werk op de boerderij werd eerst nog gecombineerd met een melkriet; de melk ophalen bij de boeren en dit afleveren bij de zuivelfabriek. Ab was ook jaren actief als bestuurslid van de CBTB (Christelijke Boeren- en Tuindersbond) en als ouderling van de Hervormde kerk in Barchem.

Ab had de instelling: 'Een boer kan alles', boerenwerk, metselen, timmeren, enzovoort. Zo runde hij het bedrijf, samen met zoon Ab. Allebei met een technische knobbel en erg handig.

De woorden uit de Bijbel 'Geloof, Hoop en Liefde' waren en zijn heel belangrijk in het gezin Rossel. Zeker in 2001 toen het leven van Ab even helemaal op zijn kop stond, Alie werd getroffen door een herseninfarct. Alles wat in zijn macht lag deed hij om haar te steunen en te verzorgen, daarbij met veel hulp van de kinderen Ab, Wilma en Ina.

Twee jaar geleden ging het met de gezondheid van Ab achteruit, hij kreeg griep waarvan hij niet echt goed herstelde. Hij probeerde wel zoveel mogelijk dingen te doen op de boerderij, maar het lukte steeds minder en hij voelde dat hij moest afhaken. Er volgden diverse onderzoeken in het ziekenhuis. Ab hoopte de komende zomer nog weer wat te kunnen meehelpen op de boerderij. Helaas is het zover niet meer gekomen. Zondag 11 maart kwam er toch nog onverwachts een einde aan het leven van deze geliefde man, vader en opa.

Op zaterdag 17 maart werd afscheid van Ab genomen tijdens de crematieplechtigheid in De Omarming te Zutphen.

We wensen Alie, de kinderen en kleinkinderen veel sterkte toe!

In Memoriam

Reint Brunsveld 1923 - 2018

Op vrijdag 30 maart overleed Reint Brunsveld op 95-jarige leeftijd. Net geworden op 7 maart. Hij werd geboren op een boerderij in Varsse in een hecht gezin met zeven kinderen; vijf meisjes en twee jongens. Reint leerde al jong wat hardwerken was, hij moest meehelpen want er was altijd veel werk te doen. Er waren varkens, koeien en paarden.

Hij had een mooie jeugd, hij speelde met de buurjongen en ze hielden wel van kattenkwaad uithalen. Hij was een bikkel. Heeft zelfs een keer op school gezeten met prikkeldraad om zijn been, gaf geen kik en kwam thuis met het bloed in de schoen. Daarnaast speelde hij in een bandje, hij speelde blokfluit. Eentje accordeon en een ander gitaar. Ze kwamen 's middags om vier uur bij elkaar en speelden wat. Reint kon prachtig over vroeger vertellen. Zijn ogen begonnen te glimmen. Tot in detail haalde hij zich alles voor de geest.

Tijdens de oorlog dook hij onder met zijn buurjongen, dat contact was al hecht, maar werd gedurende die tijd nog hechter. Ze zaten in een kuil, er waren spannende momenten bij. Maar in de oorlog leerde hij ook Harmina Boeijink kennen. Hij leerde haar kennen via vrienden. Bracht haar op een avond thuis, zodat zij niet alleen hoefde te fietsen en toen hadden ze verkering. Maar dat is lastig, als je ondergedoken zit. Er was alleen de mogelijkheid om elkaar in het donker te ontmoeten. Ze trouwden op 19 november 1944, sneller dan verwacht, ook dat moest in het donker. Later, toen onderduiken niet meer nodig was, gingen ze bij de ouders van Mina inwonen. Aan de Wildenborchseweg 26. Ze zijn tussentijds ook nog een paar keer verhuisd. Maar keerden later terug naar haar ouderlijk huis, het Boeijink. Ze hadden het goed samen.

Acht kinderen kregen ze. Reint werkte bij boeren. Ook over die tijd kon hij mooi vertellen. Thuis had hij naast nog wat koeien en varkens ook een grote moestuin en een roggeveld. De kinderen hielpen mee, net als hij dat vroeger zelf gewend was. Reint werkte jaren voor boer Derk Jansen, omdat deze vertrok naar Dronten, ging hij werken als chauffeur bij de coöperatie in Vorden. Hij vond ook hier zijn draai, want hij hield van een beetje vrijheid. De kinderen hadden een goede jeugd. Er werd hard gewerkt, maar er moest ook tijd zijn voor ontspanning. De vriendjes en vriendinnetjes waren altijd welkom. Reint was niet echt streng, maar hij gaf zeker straf als ze het verdiend hadden. De kinderen moesten goed hun best doen op school. Hij was resoluut, als ze niet wilden leren, dan moesten ze aan het werk. De kinderen vlogen uit en hij en Mina gingen op vakantie. Maar Mina overleed al in januari 2002. Reint moest een nieuw ritme vinden. Maar hij redde zich, ook al was het zwaar in het begin. Bleef zelfstandig wonen. Hij ging naar kegelen, klootschieten, reed tot voor kort nog auto. Bezocht trouw zijn vriend in Hengelo. Na een val, begin december, moest hij naar het verzorgingshuis De Bundeling in Ruurlo. Reint kreeg na een paar keer longontsteking zijn energie niet terug. Hij bleef heel erg moe, maar altijd helder. Na nog een longontsteking ging op 30 maart zijn kaarsje uit. Op de rouwkaart stond bovenaan: *Ik bun zó meu.*

We wensen de kinderen, klein- en achterkleinkinderen sterkte toe.

In Memoriam:

Joop Bosveld 1944 – 2018

*Je was een rots in de branding,
en koerste recht door zee,
Je trotseerde storm en golven,
maar had de wind niet mee.*

Verdrietig zijn we, dat we afscheid moeten nemen van onze sterke vader, schoonvader en lieve opa Joop Bosveld

Zo begint de rouwkaart die de kinderen en kleinkinderen stuurden. Joop Bosveld overleed woensdag 2 mei op 73-jarige leeftijd. De laatste periode van zijn leven was Joop opgenomen op de revalidatieafdeling van verpleeghuis Sutfene in Zutphen. Hij had nog het plan om naar een appartement te verhuizen, zijn huis in Barchem werd te groot.

Een heel aantal jaren woonde Joop met z'n gezin; zijn vrouw Judith en hun zonen Bob en Marcel, in het koetshuis van de Wildenborch. Hij was in die periode chauffeur en later tuinman op het kasteel. Wonend op een centrale plek in de Wildenborch was hij, samen met Judith actief betrokken bij het Oranjefeest. Vooral de voorbereidingen daarvoor waren een feest op zich. Als tuinman op de Wildenborch was hij ook gids in de tuin tijdens de Staringavonden. In de wintermaanden was hij betrokken bij de jacht, hij genoot van deze dagen met alles wat daarbij hoorde, zoals zijn jachtvrienden.

Aan het werkzame leven van Joop kwam in 2001 abrupt een einde, na een ongeval met letsel aan rug en benen. In 2003 verhuisden Joop en Judith naar Barchem waar Judith een paar jaar later, na een korte tijd van ziekte, overleed.

Joop bracht altijd gezelligheid met zich mee door zijn verhalen en humor. Ondanks de pijn die hij de laatste jaren voortdurend voelde, genoot hij toch van zijn tuin en van de afleiding die hij zocht en vond door de mensen om hem heen. Ook al woonde Joop niet meer in de Wildenborch, hij hield belangstelling en bleef betrokken bij zijn 'oude buurt'.

Dinsdag 8 mei werd afscheid van Joop genomen tijdens de crematieplechtigheid in De Omarming te Zutphen.

We wensen alle familieleden veel sterkte toe!

Jong en oud op het ijs op 3 maart 2018

De week na de sneeuwklodjesdagen waren er weer bezoekers op de Wildenborch, nu niet in de tuinen maar op de grachten. Tijdens de krokusvakantie kon er geschaatst worden. De winterkou begon dit jaar pas de laatste dagen van februari met strenge nachtvorst en daarbij een straffe wind die de gevoelstemperatuur op -14° Celsius bracht. Het was ijzig koud!

Een aantal Wildenborchers genoot van de ijspret op de grachten rondom het kasteel. Helaas was het ijs niet helemaal betrouwbaar. Aan de zijkanten zagen we een aantal plekken waar de eenden nog zwommen, dat merkten sommigen niet op tijd op, maar pas op het moment dat ze het ijs opstapten en gelijk in het water zakten. Stond je eenmaal veilig op het ijs, dan kon je af en toe wel even schrikken van het geluid van de scheuren die erin kwamen, maar het was wel genieten van de mooie plek op de Karpervijver.

We bedanken Jennine en Evert-Kees voor de gastvrijheid!

Lynn krijgt haar schaatsen ondergebonden

Floor van Harselaar

Lyze Mennink

Lyan (rechts) met haar vriendin Sofieke

Bart werd op 3 maart 2003 tuinbaas op de Wildenborch

Fotoverslag van Linsey Mennink en Joke Wiltink

Oranjefeest Wildenborch

Zaterdag 23 juni 2018

De oranjecommissie heeft besloten om het Oranjefeest Wildenborch op dezelfde wijze te gaan vieren als vorig jaar.

Op vrijdagavond is er geen programma maar in plaats daarvan gaan we de zaterdag opluisteren met live muziek na de spelletjes. Ook dit jaar wordt er voor een hapje en een drankje gezorgd door poelier 't Vöske uit Lochem. Opgave vooraf is niet nodig, de versnaperingen zijn voor munten verkrijgbaar.

Het programma:

Op de zaterdagmiddag verzamelen we om 13.30 uur bij de oprit van het kasteel, hier kunnen de kinderen weer ballonnen krijgen voor de ballonwedstrijd. Wederom zijn het biologisch afbreekbare ballonnen zodat we het milieu niet onnodig belasten. Ook kan hier de kleurplaat worden ingeleverd. Deze staat afgedrukt op de laatste pagina van deze Wildenborcher. De makers van de mooiste kleurplaten kunnen een prijsje verdienen. De prijsuitreiking van de kleurplaten zal gelijk plaatsvinden met uitdelen van de prijsjes van de kinderspelen.

Vervolgens vertrekken we om 13.50 uur onder leiding van de Harmonie uit Vorden richting kasteel, waar de officiële opening plaatsvindt.

We starten met de traditionele stoelendans en we leggen de plankjes alvast voor u klaar, als u allemaal meedoet wordt het vast weer een groot succes.

Verder zijn er deze middag de bekende kinder- en volksspelen waaronder het koningsschieten, het bekende ringsteken met de dogcar, sjoelen, kegelen en een schietbaan.

Voor de kleinsten is er weer een prachtig springkussen!

Tegen 16.00 uur begint het muzikale duo Stef Woestenenk en Henk Buiting te spelen. Zij zullen deze middag de muzikale omlijsting verzorgen op het Oranjefeest.

Na de prijsuitreiking is het feest niet afgelopen maar wordt iedereen nog uitgenodigd om te blijven voor gezellige afsluiting van het feest.

Tot 20.00 uur zal de muziek blijven spelen.

Graag zien we u op 23 juni, we maken er samen weer een gezellig feest van!

De oranjecommissie

De traditie van het vogelschieten

Ieder jaar is het toch een klein beetje het hoogtepunt van ons Wildenborchs feest; het vogelschieten. Logisch, want wie wil er niet voor een jaar koning(in) zijn, zonder dat je de vele en zware taken van ons koningshuis hoeft te vervullen?

Over de oorsprong van het vogelschieten is niet heel veel bekend, er doen verschillende verhalen de ronde. Het kan gaan om een gecultiveerde vorm van een jachtwedstrijd. En volgens anderen zou het om een vruchtbaarheidssymboliek gaan. Wel weten we dat in de middeleeuwen het vogelschieten al werd genoemd. Dichter A.C.W. Staring schreef er ruim tweehonderd jaar geleden een gedicht over. Een heel klein deel hieruit:

*Het jonge manvolk trok daarheen.
Gewapend ging de schaar;
Want, die den vogel nederschoot,
Was Koning voor een jaar;*

*En zocht dan, in triomf geleid,
Een meisje naar zijn zin;
En voerde 't naar een herberg heen,
Begroet als Koningin.*

In de Wildenborch is het vogelschieten, voor zover mij bekend, altijd onderdeel geweest van het Oranjefeest. Ik weet dat vroeger mijn vader (Frederik Klein Brinke) en Platerink (Vordenseweg, Barchem) om en om de vogel maakten en beschikbaar stelden. Al vroeg in het jaar werd het

hout van een geschikte boom, die toch gekapt moest worden, gereserveerd voor de vogel van het Wildenborchs Oranjefeest. Na het overlijden van mijn vader en Platerink, zorgde mijn broer Herman voor de vogel en het was de bedoeling dat, toen Rob Holsbeeke in de Oranjecommissie kwam, Herman en Rob samen de vogel zouden gaan maken. Helaas overleed Herman onverwachts in 2009. Vanaf dat moment zorgt Rob, met hulp van zijn schoonvader Hans Ezerman, voor de vogel. Ook nu wordt, net als in het verleden, al vroeg in het jaar een paar geschikte stukken van een populier klaargelegd voor de vogel.

Ruim een week voor het Wildenborchs feest wordt de vogel 'gemaakt'. De romp heeft een lengte van 35 à 40 cm. en is ongeveer 25 cm. breed. Van hetzelfde hout als de romp worden de twee vleugels en de staart gemaakt en met een paar niet te grote spijkers aan de romp gezet. Voor de kop wordt een stukje hout met een kromming gebruikt. Voordat de vogel de lucht in gaat, worden er nog wat veren (takjes van een conifeer) aan gespierd om het een mooi uiterlijk te geven. Het maken van een vogel is een echt stukje vakwerk; je wilt immers niet dat de vogel in de eerste ronde al naar beneden komt, maar ook niet dat het veel te lang gaat duren of nog erger dat de koning(in) door loting moet worden bepaald. Ik weet dat mijn vader vroeger de vogel eerst nog een aantal dagen in een sloot legde, wanneer hij het hout te droog vond. Ook Rob geeft aan dat hij het afgelopen jaar de vogel te droog vond en vooraf nog een tijdje in het water heeft gelegd.

Sinds 2001 hebben we in de Wildenborch een wisseltrofee bij het vogelschieten. Deze is destijds beschikbaar gesteld door meneer Damiaan Staring (1914 – 2005) de vader van Jennine. De eerste winnaar van deze wisseltrofee was Rob Holsbeeke.

Tot 2004 werd de vogel op een hoge paal van een meter of zes geplaatst. Een aantal meters ervoor werd een ladder in de grond gegraven en elke schutter koos zelf op welke van de sporten hij het geweer aanlegde.

Vanaf 2005 is het schieten 'in de wilde weg' niet meer toegestaan en is het gebruik van een professionele kogelvanger verplicht. De vogel wordt hierin bevestigd en het geheel gaat naar een hoogte van zes meter.

Het geweer staat vast in een houder (affuit) en kan alleen binnen het bereik van de kogelvanger worden bewogen. Het vogelschieten wordt in de Wildenborch vakkundig begeleid door een schietmeester van Martens, jacht en wapenhandel, uit Vorden.

En nu wachten we vol spanning af wie op 23 juni de titel 'koning van de Wildenborch' overneemt van Frans van Gils.

Reinier Klein Brinke,
met dank aan Rob Holsbeeke en Henk Nijenhuis voor de van hen ontvangen informatie

---

Wildenborch-Quiz

Hét gezelschapsspel van en voor alle lezers van de Wildenborcher. Denk mee! Doe mee!

9. Rover in de Wildenborch

In de vorige Wildenborcher signaleerde ik een R-Rover die straatnamen verminkt. Ik noemde de Schuttestraat en het Lekkebekje. En ik gaf u een hint.

Schuttestraat

Gerda Rossel ziet het taalkundig: "Het half of geheel verdwijnen van een [r] na een klinker (aan het eind van een lettergreep) is een algemeen verschijnsel in het Nederlands en al helemaal in het Achterhoeks. Zo zeggen we bijvoorbeeld niet daordeur ('daardoor') maar daodeu, en lekke in plaats van lekker. Wel is aan de voorgaande klinker vaak nog te horen dat er een [r] op volgde." Een mooie verklaring, maar ik denk dat het hier anders zit.

Toen het de voorlaatste keer ging over Mossel, zagen we dat daar mooie boerderijnamen voorkomen: "*De Schutterij en De Meulenbrugge wijzen terug naar de watermolens die eens lang de beek stonden.*"

Vrijwel alle straatnamen in onze omgeving zijn een verwijzing naar veldnamen, boerderijnamen, en zo meer. Schutterstraat zou dan verwijzen naar een legerplaats van soldaten of een schietbaan.

Maar de *Schuttestraat* verwijst niet naar schieten maar van het opschutten van water: het zorgen voor voldoende verval om een watermolen te laten werken. De Schuttestraat loopt parallel aan voorheen de Hissinkbeek en de Veengoot (in de 60er jaren vergraven tot de huidige Veengoot), waar dan vroeger kennelijk watermolen(s) stonden.

Waarbij ik mijn eigen verhaal onmiddellijk moet ondergraven, want op de topografische kaarten van 1887 tot 1953 staat deze weg wel degelijk met de naam Schutterstraat genoteerd.

Lekkebekje

Over het *Lekkebekje* kan ik niets vinden, maar ik vermoed dat de naam meer verwantschap heeft met de rivier dan met de gebakken vis. En dan bedoel ik de rivier de Lek.

De naam lekkerbekje voor de gebakken vis is afkomstig uit IJmuiden. Omstreeks 1940 had ene Jaap de Graaff daar een viskar. Hij bedacht de naam 'lekkerbekje' voor zijn gebakken vis. Die was zo populair dat later ook zijn viskraam die naam kreeg.

Ons *Lekkebekje* is denk ik veel ouder. Ik vermoed dat het *Lekkebekje* lang geleden een rol heeft gespeeld in de ontwatering van het Galgengoor. Ik zie de hogere gronden aan de noordkant en minder hoge gronden aan de zuidkant van de weg, die de afvoer van water belemmerden. Door het lager gelegen *Lekkebekje* kon het water dan toch weg(lekken).

Maar het fijne weet ik er dus niet van. Wanneer was dat? Is het natuurlijk of gegraven? Of is het een natuurlijke uitweg die vergraven is om beter water af te voeren? Wie deed dat dan? Wat was zijn belang? Ik houd me aanbevolen voor antwoorden.

Leuk aan het *Lekkebekje* is verder dat straatnaamadepten straatnamen met maar een soort klinkers (alleen maar a's, e's, i's o's of u's) aanduiden als "klinkerstraat". Ons *Lekkebekje* is dus als zandweg een klinkerstraat.

10. Woerden en Vorden

Van mijn buurman Huib Papenhuizen kreeg ik een kaart toegestuurd met de oudste naamsvermeldingen van plaatsen in Nederland. Hij deed dat vergezeld gaan van de vraag: "Weet jij waar Wrdene ligt?"

Nu ben ik geboren in Utrecht, niet ver van Woerden, dus ik meende onmiddellijk die plaatsnaam te herkennen. Maar Wrdene blijkt dus de oudste vermelding van Vorden te zijn.

Op zoek naar verwantschap vond ik dat die oude naam ook kan verwijzen naar een voorde, doorwaadbare plaats, de naamgever van Vorden.

Ik was eerst vooral verbaasd. Het huidige Woerden ligt in een veenpolder. Het is er overal nat. Er moet gepompt worden om de boel een beetje droog te houden. Op zo'n plek vind je geen voorde. Maar toen realiseerde ik me dat die lage ligging door menselijke bewoning gekomen is. Vóór die tijd lag het land meters hoger. Door ontginning en ontwatering is een meters dik veenpakket verdwenen!

Op zulke hogere grond is een voorde wel weer heel denkbaar.

Maar goed, de Romeinen hadden al een fort in Woerden (en de Romeinen waren niet gek. Die bouwden als grensverdediging hun fort bij een plek waar de rivier overgestoken kon worden), dus het inklinken is al vroeg ingezet.

De oudste naamsvermelding van Woerden is trouwens "Wirda".

Meer gangbaar is de betekenis 'terp' of 'bewoonde hoogte' voor woerd of weerd, woord of wierd, zoals Gerda Rossel mij ook liet weten. Zo'n terp heb je al gauw nodig als veengrond erg in klinkt en je droge voeten wilt houden. En dan is er qua naamgeving weer helemaal geen verwantschap met ons Vorden.

Huiswerk voor de volgende keer

Bedenk hoe deze twee vragen dan toch ook weer onderling met elkaar verbonden zijn. Van *Lekkebekje* naar *Lek*, naar de Oude Rijn, waar Woerden aan ligt. En bedenk hoe die dingen met elkaar samenhangen en de landschappen veranderden de laatste 2.000 jaar.

Voor de volgende aflevering heb ik twee leuke nieuwe vragen

11. Wat is de leukste straatnaam van Vorden?

12. De kortste weg tussen twee punten is een rechte lijn. De hoofdweg van Vorden naar Ruurlo is echter helemaal geen rechte lijn. Bij Wientjesvoort zit er zelfs een heel wonderlijke S-bocht in de weg. Waarom is dat? Er zijn minstens drie redenen.

Ik ben benieuwd naar uw antwoorden.

Mail of schrijf naar rik.mars@hotmail.com, *Galgengoorweg 16* of de redactie.

Rik Mars

Het wapen van de Wildenborch

Sinds het vorige nummer van de Wildenborcher wordt de voorkant - naast het kasteel en de Kapel - gesierd door het wapen van de Wildenborch. We hebben Jennine Staring gevraagd iets meer over het wapen te vertellen en dat doet ze graag:

*Het wapen van de Wildenborch,
bij Koninklijk Besluit van 11 juli 1818
verleend aan Huis en Goed*

Wie via het grote toegangshek, rechts van het huis, de tuin van de Wildenborch binnen komt, ziet direct links, boven het portaaltje dat naar de garderobe leidt, het huiswapen hangen. Op het wapen zien we de 'kantelen' die verwijzen naar de oude burcht (hierover meer bij de beschrijving van het familiewapen). Er staan ook twee hoefijzers op afgebeeld, die - tot verbazing van velen die het wapen bekijken - omgekeerd hangen. Hoefijzers brengen geluk, zegt men. Maar als ze omgekeerd hangen, lekt het geluk er uit en verdwijnt. Maar deze gedachte werd, wat de Wildenborch betreft, door mijn moeder tegengesproken. 'Het geluk stroomt over je heen, als je ons huis binnen gaat', zei ze altijd. 'Het geluk valt binnen de muren van de Wildenborch'. En het is waar.....de bezoekers van ons huis zeggen vaak dat er zo'n bijzondere en vredige sfeer hangt, waardoor je je meteen op je gemak voelt. Het geluk binnen de muren van de Wildenborch!

Naast het wapen van de Wildenborch heeft de familie Staring ook een eigen familiewapen:

Het Staring familiewapen

Het familiewapen, een zespuntige ster in een ring, tref je aan in de bestrating bij de voordeur en op diverse luiken aan het Huis en het koetshuis. Ten tijde van A.C.W. Staring waren er 'kantelen' in het familiewapen aangebracht. Deze verwijzen naar de middeleeuwse burcht de Wildenborch, die ooit ongeveer ter hoogte van de lange karpervijver in de tuin lag. A.C.W. Staring was 'Heer van de Wildenborch' en de familienaam was ook 'Staring van de Wildenborch'. Dit was in het familiewapen terug te vinden.

Jennine Staring

Jan en Jacolien, Bruce en Niels Langwerden

Vanavond zit ik aan de keukentafel bij Jan en Jacolien Langwerden van de camping Hoeve "Kroep An" aan de Kamphuizerweg. Zo vaak ben ik hier al voorbij gereden, langs het kleine bruine bordje met deze vreemde naam erop. Je hebt geen idee wat er vlak achter deze weg verscholen ligt.

Een enorm ruime camping met heel veel staanplaatsen, het geluid van vogels en een gevoel van rust, want de camping ligt verstopt achter de bossen.

Het gesprek verloopt gemakkelijk. Ik wil niet alleen weten hoe het er op de Hoeve aan toe gaat, zij willen ook van mij weten hoe het zit op mijn woonadres aan de Polsteeg, waarvan oude namen voorbij komen. Pollemientje, woonachtig op nummer 3 destijds en Beltman, de huisslachter van het Langenschot waar wij nu wonen en dat is voor mij weer ontzettend leuk om te horen. Maar wie interviewt nou eigenlijk wie?

Hoeve "Kroep An", ik vraag me werkelijk af wat dit betekent. Dat betekent ankroepen... Aánkruipen? Ooit eens genoemd door een veearts uit vroeger tijden, de naam is niet door hen bedacht. Zij lijken er zelf ook onwennig onder te zijn. Wat ik in elk geval herken is dat het maar lastig wegkomen is door de open sfeer deze avond. Ik wil wel geloven dat campinggasten hier graag komen. Met de jas al aan, staan we in de deuropening nog een tijdje na te beppen terwijl het interview al geweest is ☺ ☺: beetje ankroepen met elkaar. En de leuke hond doet ook mee in het gevoel van welkom heten. Hij ruikt vast de aantrekkelijke geur van onze poezen.

Jan en Jacolien runnen nu 17 jaar de camping en zijn voortdurend bezig met vernieuwen. Nu staat er een dijk van een plan op stapel, er wordt binnenkort namelijk een nieuw gebouw neergezet met 2 fijne vakantiewoningen. Mensen vragen meer naar comfort

en deze woningen voldoen daaraan. Deze kun je het hele jaar door verhuren, terwijl de camping vanaf 15 maart tot 31 oktober geopend is.

De tekening ligt op tafel, het geheel ziet er vooral uit als een stoer schuurmodel met 2 woningen onder 1 kap, geheel in stijl met het woonerf. Ze hebben vanavond juist te horen gekregen dat er pas vanaf september gebouwd gaat worden in plaats van in mei. Het is namelijk enorm druk in de bouw en wanneer ze het niet druk hebben, is het bouw materiaal niet leverbaar, zoveel vraag is er op het moment.

Jan is geboren op boerderij 't Nijland aan de Nijlandweg en is opgegroeid op een kleine gemengde boerderij met koeien en wat varkens. Zijn moeder Annie woont er nog steeds. Jan ging destijds naar de Wildenborchse school, waar toen 22 leerlingen opzaten. In 1913 is de school opgericht, in 1988 was de reünie ter ere van het 75 jarig bestaan waar Jan ook nog was en in 1989 is de school gesloten.

Jacolien is geboren in Gorinchem en opgegroeid in Andel, Noord-Brabant en komt al sinds baby-tijd met haar ouders op deze camping in Vorden. Dat was toen nog een kleinschalige camping en werd gerund door Piet en Riek Vliem-Kreunen met een 5-tal staanplaatsen. Alle zomervakanties bleven zij wel een week of zes.

Zo raakte Jacolien vertrouwd met het boerenleven en alles wat daarbij komt kijken. Piet en Riek hadden een kleine boerderij en hielden koeien en varkens naast de camping. Op haar 17^e molk Jacolien al koeien, zodat Piet en Riek zelf ook met vakantie konden gaan.

Hoewel ze elkaar misschien weleens voorbij hebben gefietst tijdens die zomervakanties, hebben Jan en Jacolien elkaar pas later op de Vordense kermis ontmoet, in 1989. In de Herberg!

Vervolgens reisden ze nog 2 jaar op en neer tussen Vorden en Andel. Terwijl Jacolien daarna tijdelijk bij Piet en Riek inwoonde, kreeg ze een baan in de slagerij van Sieverink in Lochem en gingen ze samen in Ruurlo wonen. Piet en Riek hebben geen kinderen en toen zij later stopten met boeren, werd besloten om de camping samen te gaan runnen en bij hen in te komen wonen. De deel van de boerderij werd vervolgens tot woonhuis verbouwd. Waar wij nu dus zitten te praten stonden vroeger de koeien te loeien. Ze hadden een enerverende start. Zwanger tijdens de verbouwing, een vroege bevalling van Bruce die nog in de couveuse lag en vlak daarna overleed Jacoliens vader. Verhuizen, verbouwen, geboorte en overlijden... beetje veel in 1997!

Piet en Riek zijn geweldig voor hen, ze zijn resp. 83 en 80 jaar oud en als een opa en oma voor hun kinderen. Dat voelt geheel wederzijds. Piet en Riek gaan overal mee naar toe en zijn nog heel energiek. Na Bruce werd Niels geboren. Het zijn twee totaal verschillende zonen, de één vooral een denker en de ander een echte doener. Bruce is bezig met HBO bedrijfseconomie en Niels met de opleiding AOC agrarisch loonwerk in Doetinchem. Tijdens het interview lopen zij haast ongemerkt voorbij. Prachtige zonen. Zij zijn heel betrokken bij de camping, het wel en wee op het erf, het ontvangen van de gasten en de boekhouding. De camping runt Jacolien met hen samen, terwijl Jan fulltime bij hoveniersbedrijf Schepers in Lochem werkt. En voor de Wildenborch is Jan al jaren lid van de Oranjecommissie.

Wat valt er te zeggen na 17 jaar Hoeve "Kroep An"? Er zijn trouwe gasten bij, die vanaf het eerste uur alle jaren zijn komen aankruipen. Altijd in het voorjaar, en altijd op hetzelfde plekje. Ze kruipen tegen de zon aan, tegen de bossen, tegen de fluitende vogels en tegen de lekkere warme broodjes die 's morgens arriveren. Er zijn er ook die elke zoveel jaar weer terugkomen en kijken wat er nieuw is. Vernieuwing moet volgens de camping-gastvrouw, dat zoeken mensen en dat bepaalt ook de stijging of daling van het aantal gasten. Ze hebben in de jaren de plaatsen met tussenstappen uitgebreid naar totaal 30 plekken. Het systeem dat de klanten zelf digitaal kunnen boeken werkt al 10 jaar heel uitnodigend. Bijzonder detail is dat er vooral Friezen en Groningers op de camping komen. Uit Limburg en Zeeland komen haast geen gasten. Die trekken misschien liever verder naar het (warme) zuiden, terwijl het voor Friezen en Groningers al een heel eind richting het zuiden is vanaf die kant bekeken. En die blijven dan kleven in deze prachtige streek van de Achterhoek.

Bepaalde mensen komen speciaal voor geocaching (een avontuurlijk GPS spel) Daarvoor ligt de camping erg gunstig, want diverse wandelpaden zijn daarvoor uitgezet in de omgeving. Er liggen dus genoeg schatten te wachten om opgegraven te worden.

De eerste boeking is alweer binnen. 15 maart gaat de camping weer open en dan hebben ze meteen enkele gasten voor 3 maanden die de tijd komen overbruggen om in hun pas gebouwde woning in Kranenburg te kunnen trekken. Ook dat kan natuurlijk op de camping. Een bijzonder plekje, liggend aan een zandpad en zo mooi verhuuld tussen de bomen. Ik zou het er wel voor over hebben hier toerist te zijn ... 's morgens een vers broodje in weiden van rust, vogels die met hun gezang de sfeer van de Achterhoek begeleiden en tal van mogelijkheden te bedenken om tegen aan te kruipen.

Stukje Pieterpad misschien?

Kathy de Vries

Wandelen met Bart van der Schoot door het bos bij kasteel de Wildenborch

“Het mooie is dat je werkt voor de toekomst”, zegt Bart van der Schoot als we nog even buiten staan na de wandeling door het bos bij het kasteel. “We maken er weer een mooi parkbos van voor toekomstige generaties”.

Aanleiding voor onze wandeling is het groot onderhoud dat er in het bos en met name in het Bosket is gedaan. Er is veel gekapt en een wandelaar vroeg al aan Bart; “waar is het bos?” Zo'n grote beurt roept vragen op. De eerste vraag van mij is; aan de voorkant bij het water was één boom omgewaaid, maar jullie hebben de andere bomen óók gekapt. Waarom? “Ja, heel jammer, het was een Moerasedik die omgewaaid is”, zegt Bart. “De andere bomen waren essen; die hadden we al gemerkt om weg te halen. Er heerst een schimmelziekte in de essen, de essentaksterfte. Deze verspreidt zich door heel Europa; als de bomen aangetast zijn kunnen ze het beste maar opgeruimd worden, want ze verzwakken en vallen om; 80 tot 85% van de essen is aangetast, heel erg jammer. Een nieuwe moerasedik is al weer aangeplant, maar ja, voordat die groot is.”

Voordat we zijn gaan wandelen heeft Bart me verteld hoeveel bomen er zijn gekapt en weer aangeplant. Het was ineens een koude dag, dus we hebben lekker warm aan de keukentafel gezeten. Er zijn zo'n 300 bomen gekapt en daar zaten ook de bomen bij die tijdens de storm zijn omgewaaid, dat waren er ongeveer 50. Tot nu toe zijn er 175 bomen aangeplant en 750 stuks bosplantsoen. Het is een parkbos, dus redelijk open, geen echt dicht bos, dat is het nooit geweest. Er is een plan voor herplant en er is in kaart gebracht hoe het was.

“We planten zoveel mogelijk terug wat er gestaan heeft, zoals het is geweest.

Maar b.v. het 'Hagenbosje' is door de vorige eigenaar, die een ander onderhoudsinzicht had dan wij, ontdaan van de grote bomen. Het was een prachtig stukje bos met grote esdoorns, essen en daaronder hazelaars. Op de grond een tapijt van blauwe maagdenpalm en bosanemoontjes. Ze hebben de grote esdoorns geringd, dat wil zeggen dat de sapstromen stoppen en de bomen dood gaan. Nu zijn de esdoorns dus gekapt en ook de essen, want die waren ziek. Daardoor is er nu meer lichtinval en dus een andere vegetatie. We planten opnieuw bomen aan, maar voordat deze weer groot zijn.....”

“Mensen zouden zich meer moeten realiseren hoe lang het duurt, voordat er weer een samenhangend bos is”, zegt Bart. Even terug naar de aantallen; het bosplantsoen; dat zijn sleedoorn, krentenboompje, viburnum, meidoorn enz. Doordat het een open bos is kunnen al deze lagere soorten ook goed gedijen. Aan de voorkant van het kasteel zijn tamme kastanjes, eiken en beuken geplant. In het bos zomereik, wintereik, acacia, wilde kers en fladderiep. Ook tamme kastanjes, larix, douglas en haagbeuk zijn terug geplant.” Een bos is een organisch geheel en het is belangrijk dat je je daar in verdiept; de ene boom voelt zich lekker met natte voeten en de andere kan daar niet tegen b.v. beuken zoeken de hogere, drogere plekken op.

Er wordt ook wel gedacht dat zo'n kapbeurt een financiële achtergrond heeft. “Nee, helemaal niet”, zegt Bart. Voor het opknappen van het Bosket heeft Stichting de Wildenborch subsidie gekregen van de provincie; daarvan hebben ze dus oude en zieke bomen vervangen door nieuwe. Daarnaast worden alle paden nog opgeknapt en er komen vier nieuwe bruggen; drie worden er vervangen en één nieuwe erbij. Het meeste stamhout gaat weg voor OSB-plaat, voor vezelhout t.b.v. spaanplaat, voor pallethout en de allerbeste stammen gaan voor zaaghout weg.

Het 'kophout' (takken) is versnipperd 'om niet', dat wil zeggen het levert niets op, maar we hoeven ook niet voor het versnipperen te betalen!! De ca. 500 kub snippers gaan weg voor Biomassa. Goed beukenhout gaat naar Beltrum waar er pallets van gemaakt worden. Beukenhout is kortdradig hout, daar kun je niet veel mee. Het zijn wel de zwaarste bomen die er zijn, als ze in het water vallen, zinken ze. Eik en es zijn langdradig hout, daar kun je meubels van maken.

Er zijn totaal acht vrachtwagencombi's hout afgevoerd. Het brengt wel iets op maar het weegt niet op tegen de kosten. Het betere stamhout gaat naar China, waarna het terugkomt in de vorm van vloerplanken, tafelbladen, aanrechtbladen etc. "Begrijp jij het?" zegt Bart. In grote zeecontainers wordt het overgevoerd. Wij kunnen dat blijkbaar in Nederland niet zo verwerken. We zuchten allebei maar eens over de gekte in de wereld en wandelen verder. We komen langs kuilen in het bos, waarvan ik me altijd heb afgevraagd hoe die zijn ontstaan. "Vroeger (in de vijftiger jaren van de vorige eeuw) is het bospad hier opgehoogd, er werd gewerkt met de schop en daardoor bleven de kuilen zichtbaar. De boeren haalden hier hout van de rabatten, dat noemden ze 'geriefhout', daar maakten ze o.a. stelen van voor hun gereedschap omdat het mooi recht hout was". Mooi woord 'geriefhout'!. We lopen langs percelen met jonge boompjes die er ongeveer acht jaar staan; lindes, elzen, etc. Maar ze zien eruit of ze vorig jaar geplant zijn. Er zit weinig groei in. Bart denkt dat de oorzaak is dat de grond door zware machines indertijd kapot gereden is en dat er veel oud hout in de grond is blijven zitten. "Met dat soort zware machines werken wij niet, die vernielen het hele bos. We planten nu bomen op plekken waar ze goed kunnen groeien". In de natste hoek van het Bosket zijn nieuwe abelen en populieren aangeplant. Er staan in deze hoek gelukkig nog een aantal, oude indrukwekkende abelen.

Ik ben onder de indruk van al het werk en ik begrijp inmiddels ook dat je een bos moet onderhouden. Het Bosket had groot onderhoud nodig en door de essentaksterfte zullen er helaas nog meer essen in de rest van het bos verdwijnen, wat erg jammer is.

Zoals gezegd; het is voor de toekomst. Maar ook nu is en blijft het een prachtige plek waar meer dan genoeg te zien is.

Tekst: Lucie Bartel

Foto's: Joke Wiltink en Linsey Mennink

Kinderpagina

aan zee

zon
spelen
zand
zee
zonnebaden

vakantie
zonnenscherm
zomer
strand
parasol

zonnebril
ijsje
duinen
pet
insmeren

zandkasteel

Fietstocht 29 april

Gaan we wel, of gaan we niet. Zo zullen veel mensen gedacht hebben toen ze 's morgens wakker werden. Het was wat druilerig. Buienradar geraadpleegd en deze gaf aan dat het in de Wildenborch wel mee zou vallen met het weer en dat zelfs de zon zich ook nog wel even zou laten zien. Dinie en ik besloten wel te gaan en daar hebben we zeker geen spijt van. We deden een winddichte jas aan en hadden ons ook voorbereid, mocht het toch wat gaan regenen, door nog een regenjack in de fietstas te stoppen. Toen we om 13.00 uur bij de Kapel kwamen om ons in te schrijven was het nog rustig. We kregen de routebeschrijving en gingen van start. Eerst naar het Medler en daarna richting Linde. Precies op de helft van de route werden we getrakteerd op een lekkere kop koffie met krentenbol en daar begon de zon ook te schijnen. Tijd om aan de tweede helft van deze prachtige fietstocht te beginnen. Via Ruurlo, door het Rijkenbargse bos en dan over Hardermaat, Flierdijk, Mosselseweg, Wildenborg-seweg en de Nijlandweg terug naar de Wildenborch. Na ruim 28 kilometer gefietst te hebben parkeerden we de fiets weer bij de Kapel. Nog even wat napraten, iets drinken en een heerlijk broodje Pulled Turkey nuttigen in de Kapel.

Volgend jaar zijn wij er zeker weer bij. We hebben begrepen dat ze dan twee routes uitzetten, ook een korte versie -van maximaal 10 kilometer- voor gezinnen met kleine kinderen en iedereen die 30 kilometer teveel vindt.

Frans Staring

Staringavonden, ook dit jaar weer heel bijzonder

Vorig jaar kregen de Staringavonden, vanwege het 250^e geboortjaar van A.C.W. Staring, een bijzondere invulling. We lieten de periode waarin de dichter leefde opnieuw tot leven komen. Hierop kregen we heel veel positieve reacties, TV Gelderland kwam zelfs opnames maken. Van meerdere mensen hoorden we ook: 'Wat jammer dat ik het heb gemist'. Redenen om de zes artiesten die vorig jaar de personages zo mooi hebben neergezet, opnieuw te benaderen. Ze waren heel enthousiast en hebben zonder na te hoeven denken allemaal hun medewerking nog een keer weer toegezegd. Dus mis het dit jaar niet!

We beginnen de Staringavonden, na de ontvangst in de Kapel, met een rondleiding, onder deskundige leiding van de tuinlieden, door de prachtige tuinen van de Wildenborch. Terug in de Kapel is er aandacht voor het leven en werk van Staring. Naast de dichter zelf komt zijn vrouw Charlotte aan het woord, we luisteren naar de belevenissen van twee dienstmeisjes en ook de tuinbaas en een pachtboer laten de tijd van Staring herleven. En er is muziek. We zijn heel blij dat, na jaren afwezigheid, dit jaar het bekende mannenkoor 'De IJsselzangers' weer komt optreden.

De Staringavonden vinden plaats op de donderdagen 26 juli en 2 augustus. Aanvang 19.30 uur in de Kapel. Zaal open vanaf 19.00 uur.

Kaarten zijn, vanaf begin juli, verkrijgbaar bij het VVV kantoor, Kerkstraat 1B, Vorden en bij Boekhandel Lovink, Markt 18, Lochem. Verkoop 's avonds aan de zaal zolang de voorraad strekt.

Reinier Klein Brinke

Geef elkaar de lach door!

Op donderdag 22 februari waren Myrthe en Ada van Hahalachmee uit Laren te gast bij de W.V.C. in de kapel. Ze hebben een workshop lachyoga verzorgd. Ondanks dat niet iedereen in de stemming was om te lachen en we nu eenmaal kat uit de boom kijkende Achterhoekers zijn hebben we toch gelachen. De dames gaven eerst een korte uitleg en daarna gingen we aan de slag.

Lachyoga is een simpele, krachtige bewegingsvorm met eenvoudige rek- en strekoefeningen. De techniek baseert zich op de ademhaling. Yoga laat je lachen met zowel het lichaam als de geest. Je doet eerst alsof, maar na een tijdje wordt het echt. Er wordt gelachen met elkaar en niet om elkaar, je hoeft geen gevoel voor humor te hebben, geen moppen te vertellen of zelfs gelukkig te zijn. Door te lachen zonder reden, met elkaar in een groep, ontstaat al snel een echte lach. We gingen in een grote kring staan en mochten op commando lachen. We begonnen met een goede imitatie van de kerstman. Ho ho ho !! Dat was al lachwekkend. Daarna volgende diverse andere oefeningen. Ademhalingsoefeningen hoorden er ook bij. Het eindigde op de yoga mat met een rustgevend muziekje erbij. We lagen met het hoofd op de buik van degene die naast je lag. Dat hadden we aan het begin van de avond nog niet verzonnen! We zijn toch niet zo kat uit de boom kijkend als we dachten.

Erna Otten-Winkels

W.V.C. 29 maart

Op 29 maart kwam de W.V.C. weer bijeen in de Kapel. Kathy de Vries, lid van de WVC en coördinator in Het Hospice in Zutphen, hield een bevlogen verhaal over het Hospice. Het Hospice is opgericht in 1998 door Anneke Dorhout Mees naar een voorbeeld uit Engeland.

In het Hospice in Zutphen kunnen 5 "gasten" die terminaal zijn, volledig verzorgd worden. "Zorg voor lichaam en geest" noemt Kathy dat.

Het Hospice is een plek waar rust komt na een vaak emotionele en drukke tijd voor de gast en zijn/haar directe omgeving. Alle organisatie voor het dagelijks gebeuren wordt overgenomen door het team van het Hospice; de gast en familie kunnen in alle rust de laatste dagen van het leven vieren en tot elkaar komen.

Er zijn verpleegkundigen in huis die de noodzakelijke medische zorg verlenen. Eenvoudige zorg aan het bed wordt door de vrijwilligers gegeven. Daarnaast komt de zorg voor afleiding, gezelligheid, een gesprekje, een uitje, luisteren, lachen en huilen ook voor rekening van één van de 100 vrijwilligers. De vrijwilligers hebben ieder twee keer per week een dienst van 4 uur. Zij krijgen een aparte opleiding van één van de coördinatrices om dit mooie maar soms ook emotionele werk te doen.

Iedere gast heeft een eigen kamer van alle gemakken voorzien en kan ook spulletjes van huis meenemen om zoveel mogelijk het gevoel te hebben "thuis" te zijn; er is een gemeenschappelijke keuken, een grote zitkamer en een tuin aan het water. En wat het belangrijkste: de gasten krijgen in rust liefdevolle aandacht en verzorging.

Als een gast een bijzondere wens heeft, bijvoorbeeld nog één keer naar een speciale plek, dan probeert het Hospice zoveel mogelijk die wens uit te voeren. Soms met behulp van de Stichting Wens-ambulance, vrijwilligers die gratis vervoer verzorgen. De lezing werd afgesloten met een mooie film die in het huis was opgenomen om een indruk te geven van de sfeer in het Hospice. Wat opviel waren de blije gezichten van de gasten en de warme hartelijkheid van de verzorging. Het leek er gewoon vrolijk toe te gaan.

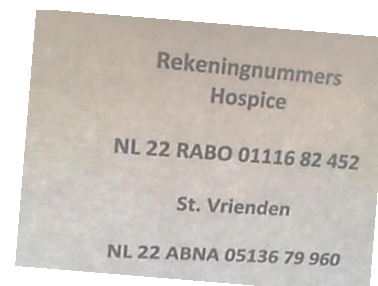
De coördinatrice moet zorgen dat alles achter de schermen geregeld wordt. Van opname tot ziektekosten verzekering, van inkoop tot opvang van de vrijwilligers. Een duizendpoot dus. Wil je meer weten over het Hospice: www.hospice-zutphen.nl
Allen waren onder de indruk van Kathy's verhaal over het mooie werk van het Hospice en de vrijwilligers.

Merlinde de Jongh

PS:

Het Hospice draait voor een heel groot deel op de belangeloze inzet van de vrijwilligers. De gasten betalen € 50 per dag waarvan € 30 - € 40 soms vergoed wordt door de "aanvullende" verzekering, als die is afgesloten.

Voor eventuele bijdragen ter ondersteuning van het Hospice:

W.V.C. gezellige afsluiting in het koetshuis op 26 april

De laatste avond van het seizoen brachten we door in het koetshuis van de Wildenborch. Een mooie plek, lekker warm met de houtkachel aan.

Een gedeelte van de avond gingen we klootschieten op de Wildenborgseweg en Nijlandweg. Jelle Wezinkhof kwam om uitleg te geven over het spel. Hij begeleidde de groepen bij de start, fietste onderweg mee en stond bij de finish om restmeters op te meten.

Terug in het koetshuis konden we ons tegoed doen aan allerlei lekkers: een grote variatie, warm en koud, hartig en zoet. Alles zelfgemaakt door WVC leden. Compliment daarvoor! Het ging, net zoals op alle andere avonden, om de onderlinge gezelligheid, en die was er.

Dankzij de organisatie - door Gerda, Alma, Henriëtte, Jojanneke en Erna - kunnen we terugkijken op zes keer een mooi programma in het seizoen 2017-2018.

Joke Wiltink foto's: Jacintha Rensen en Erna Otten

Reünie klassenfoto 1948 - 2018 op 24 maart in de Prinses Julianaschool

"Wie herkent zichzelf op of herken je iemand van deze foto". Dat was de vraag, die ik begin maart stelde in De Wildenborcher, het buurtblad van het buurtschap de Wildenborch. Dit naar aanleiding van een klassenfoto uit 1948.

De reacties waren overweldigend. De telefoon stond meteen roodgloeiend. Dat veel via telefoon ging, was leuk om te merken, want het gaat om de generatie die niet als eerste achter de pc gaat zitten om een mail te sturen. Dus in korte tijd waren de namen achterhaald en had ik al veel mensen gesproken. Hoewel Jennie Kreunen nog twee weken 2 à 3 namen heeft gehad omdat daar de meningen over verdeeld waren.

Tijdens de telefoongesprekken kwamen de verhalen al. Helaas zijn er vijf overleden en drie ziek. Een aantal kon zich niet vrijmaken op de 24ste omdat ze al andere verplichtingen hadden.

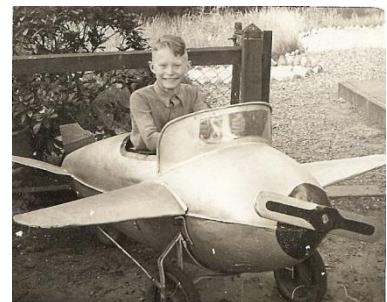
We komen uit op een aantal van 24 die aanwezig zullen zijn. Het uitzoeken van de namen, de woonplaatsen, de gegevens, vooral de namen van de getrouwde dames. Zij hanteren nu de naam van hun echtgenoot. Eentje vinden we via Facebook. De rest via rondvragen of via archieven van oudheidkundige vereniging 'Oud Vorden'. Twee weken voor de reünie overlijdt helaas nóg een klasgenoot, Appie Rossel. En een ander moet helaas op de ochtend zelf afhaken. 22 klasgenoten zijn aanwezig.

Stoelen geleend, in de gang een lange tafel gecreëerd, waarop alle zaken staan voor koffie, thee wat lekkers en later de spullen voor het drinken en voor het vertrek de soep en de broodjes. Twee hulpen zorgen dat alles qua eten en drinken klaarstaat en aangevuld wordt.

Op de kast in de gang liggen de naamkaartjes om op te spelden. Laat ze maar komen.

Het is zaterdag 24 maart prachtig lenteweer, met weinig wind. Ideaal. Ze zijn allemaal ruim op tijd en komen bijna tegelijkertijd aan. In de weide van buurman Erik mag geparkeerd worden. En daar in de wei, begint de reünie. Stralende gezichten, lachend of gezichten fronsend: "Bun ie....eh...." en zo heel langzaam verlaten ze de wei en komen via het grindpad naar het plein. Omdat het heerlijk weer is, kijkt men daar eerst goed om zich heen. Er komen al verhalen over het voetballen van vroeger, zelfs buiten laten ze elkaar al foto's zien. En ik maak kennis met iedereen, nu krijgen de gezichten van 70 jaar geleden op de foto een 'nieuw' gezicht... de stemmen herken ik al.

Vooraf heeft Henk Braakhekke (voormalig persfotograaf) een fotopresentatie van 'Vroeger tot nu in ons buurtschap', in elkaar gezet. Hij heeft zijn eigen grote pc beeldscherm meegenomen en geïnstalleerd in een hoek van het lokaal waar vroeger klas 1, 2 en 3 zat. Onze huidige woonkamer. Hij fotografeert gedurende de middag.

Gerrit Oltvoort

Ik luid buiten bij de voordeur de bel. Iedereen van het plein komt nu naar binnen. Gegiechel om de herkenning, maar ook vragen als: "Maar hier zaten toch vroeger de wc-tjes?" Ja, dat klopt. In 1960 is de vergaderruimte erbij gebouwd. Nu is het de keuken.

Er wordt langzaam geschuifeld richting de kapstokken. Ondertussen zijn de schoolplaten bewonderd. De jassen opgehangen aan de haakjes van vroeger. De sfeer zit er direct in. Ze dragen geen klompjes meer, maar ze stommelen over de granieten vloer en granieten drempel het lokaal in. De gezichten zijn verwachtingsvol.

Iedereen mag zelf drinken halen in de gang. Dat dan weer wel.

Zo is er beweging en dat geeft een gezellige aanblik. Voor wie geen vaste hand meer heeft, wordt het op tafel neergezet. In de gang, op een plank boven de kapstok, worden spullen uitgesteld van vroeger: oude foto's, een leesplank, letterdoosje, rapporten. En het Wildenborchse schoollied hangt er. Op de tafels ligt de rest. Een gekakel van jewelste. Zoon Bart heeft zich in zijn rolstoel midden in de kamer geposteerd. Kijkt en observeert. Praat, net als Theo, dan met deze dan met die.

Iedereen duikt de gesprekken in. Aan de hand van fotomateriaal, een poëzie album of zelfs bij het zien van de gang, de kapstokken, het klaslokaal. Er wordt heen en weer gelopen, van plek gewisseld, op schouders geklopt, en heel veel gelachen. Bij mijn welkomstwoord haal ik wat anekdotes op die ik van de leerlingen van de school gehoord heb, die in andere klassen zaten. Over bijnamen als "de Wildenborchse klokke", (Jan Bouwhuis: kwam elke dag op exact hetzelfde tijdstip op school), 'De Noorman' (Voor Wim Vreeman, verrassend om te horen dat hij zo werd genoemd. Hij zwierde vroeger, groot en blond met de polsstok linea recta van huis over sloot en wei naar school).

Reina Hissink

Er zaten vroeger drie leerjaren in één klaslokaal. Ieder heeft verhalen vanuit zijn eigen perspectief. Wat op de één een onuitwisbare indruk heeft gemaakt, is bij een ander niet opgeslagen.

"Wat zegt jullie 'schotsen trèen' of 'schutvangen?', vroeg ik. Het waren spelletjes die men deed. IJsschotsen creëren op de sloot langs de weg en dan van schots naar schots langs de Wildenborchseweg en proberen droog te blijven. Schutvangen is overloperij.

De herinneringen aan de Duitse helmen op de zolder van het 3e lokaal. Waarom Elly, dochter van meester Harmsen, in het Meesterhuis altijd verkleurd eten at... (op de tafel viel het licht door de gele glas in lood raampjes). Het christelijke lied "Er ruist langs de wolken..." werd voorzien van eigen tekst. Johan Pardijs zette het lied meteen in. Anderen volgden. Er zijn domweg teveel herinneringen voor één middag samenzijn. De zes overleden klasgenoten werden herdacht middels een vaas met zes rode rozen en hun naamkaartjes. Na de reünie zijn deze rozen naar de partners of naaste familie gebracht.

Er werd buiten opnieuw een foto gemaakt, voor zover mogelijk in dezelfde opstelling als de foto van 1948. Gemaakt in de tuin/speelveld op de rand van het schoolplein. Net als toen. Dat gaf veel hilariteit. Met de oude foto in de hand gaf ik aanwijzingen. Daarna weer naar binnen en voor we het wisten was de middag voorbij. Voor vertrek nog soep en broodjes. Toen alle magen gevuld waren en de hoofden vol herinneringen en indrukken, ging men huiswaarts. Hier in de buurt of naar Balk in Friesland, naar Amsterdam of zuidwaarts richting Bemmell.

Theo, Bart en ik bleven tevreden achter. Als stille getuige van een gezellige, geslaagde middag was het restje 'schoolsoep': de letter- en de cijfervermicelli in de groentesoep. De letters en de cijfers die de start van de schoolontwikkeling symboliseerden, van klas 1, 2 en 3. Letters en cijfers die de kinderen van toen nodig hadden, om verder te kunnen ná de jaren op de Prinses Julianaschool.

Jenny Nijsink

<i>Achterste rij vlnr:</i>	<i>Op een na voorste rij staand:</i>
	18 Elly Harmsen
1 Jan Bouwhuis	19 Reintje Bannink
2 Jan Oplaat	20 Jennie Kreunen
3 Wim Nijenhuis	21 Heintje Bijenhof
4 Gert Oltvoort	22 Miny Nijenhuis
5 Henk Winkels	23 Toos Kreunen
6 Henk Braakhekke	24 Hanna Meulenbrugge
7 Herman Klein Brinke	25 Anna Bannink
8 Johan Pardijs	26 Gerry Mennink
9 Han Boesveld	27 Janna/Jannie Wilgenhof
<i>Op een na achterste rij:</i>	<i>Voorste rij zittend:</i>
Juffrouw Dik (Gast-)Koning	28 Jenny te Bokkel
10 Jan Lenselink	29 Henk Klein Brinke
11 Jan Pardijs	30 Wim Stokkink
12 Wim Vreeman	31 Dick Boesveld
13 Henk Wiltink	32 Reina Hissink
14 Wim Arfman	33 Anneke Berenpas
15 Appie Rossel	34 Gerrie Wilgenhof
16 Gerrit Winkels	35 Gerrie Smeenk
17 Jenny Maalderink	

24 maart 2018	11 Reintje Bannink
<i>Achterste rij vlnr:</i>	12 Heintje Bijenhof
1 Jan Oplaat	13 Toos Kreunen
2 Gert Oltvoort	14 Hanna Meulenbrugge
3 Henk Winkels	15 Anna Bannink
4 Henk Braakhekke	16 Gerry Mennink
5 Jan Pardijs	17 Jannie Wilgenhof
6 Wim Vreeman	
7 Henk Wiltink	<i>Voorste rij zittend:</i>
8 Johan Pardijs	18 Jenny te Bokkel
9 Gerrit Winkels	19 Wim Stokkink
	20 Dick Boesveld
<i>Middelste rij:</i>	21 Reina Hissink
10 Elly Harmsen	22 Gerrie Wilgenhof

‘Reünie Wildenborch’ op 24 maart, door reünist Gerrit Winkels

In het blad ‘De Wildenborcher’ van maart 2018 stond een foto van de klassen 1, 2 en 3 van ‘De Prinses Julianaschool’ van plusminus 70 jaar geleden met de oproep om een reünie te organiseren in de school, bij Jenny Nijsink. Een geweldig idee. Fantastisch om elkaar weer terug te zien. De meeste mensen zie je nog wel eens in de buurt, maar er waren toch drie van ons die veel verder weg wonen: Elly Harmsen (Friesland), Dick Boesveld (Amsterdam) en Wim Stokkink (Bemmel). Ook aan de reeds overleden klasgenoten werd aandacht besteed. Een vaas met zes rozen en hun namen en een kaars: Jan Bouwhuis, Han Boesveld, Herman Klein Brinke, Miny Nijenhuis, Jan Lenselink en Ab Rossel. Zo hoorden zij er ook een beetje bij.

Ze waren er bijna allemaal, een paar mensen die helaas niet konden komen. Jenny en haar medewerkers hadden overal voor gezorgd. Klompen onder de kapstok, schoolradio en niet te vergeten: spijs en drank. Er werden veel oude verhalen opgehaald, oude foto’s bekeken en zelfs poëzie albums bekeken. Ja het werd een middag om niet te vergeten. Het was geweldig, er wordt nog steeds over gepraat. We hebben er van genoten!

Jenny en medewerkers hartelijk bedankt voor alle moeite en goede zorgen.

Henny en Jan Zweverink 50 jaar getrouwd!

Op 4 april 1968 zijn Jan en Henny getrouwd in Hengelo. Ze hadden toen zeven jaar verkering en waren al vijf jaar verloofd! Henny was 21 lentes jong.

Ze kennen elkaar dus al heel lang. Jan kwam bij de oma van Henny die woonde ook in Vorden, in Delden. Jan is geboren en getogen op 't Riefelkamp aan de Deldensebroekweg. Jan zijn vader was daar boer. Henny komt uit Hengelo, ook van een boerderij. Jan en Henny hebben de eerste zes jaar van hun huwelijk bij de ouders van Jan gewoond op de boerderij. Vanwege beperkte ruimte is Jan zijn broer daar gaan wonen en heeft Jan een huis gebouwd op het Wiemelink in Vorden. Hij is metselaar en timmerman, dus dat kan hij wel. Toen het huis klaar was zeiden ze allebei; "hier blijven we niet altijd wonen!". Als boerenkinderen waren ze ruimte gewend.

Hun beide kinderen, Yvonne en Arjan zijn nog op de boerderij geboren. Ze hebben inmiddels vier kleinkinderen, die ook al weer groot zijn. De oudste is 18 jaar is houdt erg van skiën, ze geeft nu zelfs ski les in Oostenrijk. Dat is Lauren en haar zusje heet Rachél. De kinderen van Arjan zijn Stijn en Anne. Jan en Henny hebben 17 jaar op het Wiemelink gewoond en toen wilden ze graag weer naar buiten. Ze hebben hun huis geruild met Bert Kornegoor en nu wonen ze al weer 27 jaar aan de Vennemansweg, waar ze het allebei heerlijk vinden. Lekker zo het bos in, vrij, grote (groente)tuin, die er altijd prachtig verzorgd uitziet.

We wensen jullie nog een heel lange mooie tijd hier in de Wildenborch!

Tekst: Lucie Bartel   Foto: Hendrik Jan Meulenbrugge

Geboren: Gijs Berenpas

Hoi allemaal, hier is onze zoon Gijs!
Geboren op 15 april in het ziekenhuis in Zutphen.
Iets te vroeg maar alles gaat goed.
Grote zus Lisa en wij genieten met volle teugen.

Matthijs en Ivet
Mosselseweg 10

De geschiedenis van de Wientjesvoort

Aan de hand van uiteenlopende onderwerpen geven de zes auteurs die aan deze uitgave hebben meegewerkt een inkijkje in de lange, ingewikkelde, soms rumoerige maar vooral ook interessante geschiedenis van het gebied rond de Wientjesvoort.

Anders dan misschien gedacht gaat het hierbij niet zo zeer om het huidige landhuis van die naam, maar om een aantal boerderijen en huizen aan of nabij de Ruurloseweg in Vorden, vanaf de Wenneker tot aan de brug over de Vordense Beek.

Beginnend bij een prehistorische vondst en de historische ontwikkeling van het gebied wordt er verder ingegaan op zaken als landgoedstichting, boerderijbouw, gerechtelijke schermutselingen en familiegeschiedenis.

De *historische en huidige boerderijen en huizen die hierbij aan bod komen zijn:

*Groot Winnekinck (heden de Wenneker genaamd), *Klein Winnekinck(svorth) en beide hieruit voortgekomen *Halve Kleine Wientjesvoorten, de Oude Wientjesvoort (alias Takkenkamp), *Rikkenberg, Noordzicht (alias de Bult), *erve en *huize de Bult, huize de Wientjesvoort, de Oude Voorde, Hartmanskamp, Tolhuis en Draaiom.

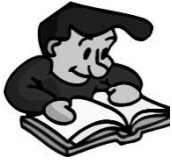
Zoals deze opsomming al doet vermoeden hebben de vele afsplitsingen, samenvoegingen, verplaatsingen en hernoemingen niet alleen geleid tot een verwarrende naamgeving maar ook tot een ondoorzichtige en tot nog toe slecht begrepen geschiedenis van het gebied.

Gehoopt wordt dat lezing van dit boekje een einde maakt aan deze onduidelijkheid.

De geschiedenis van de Wientjesvoort is te koop bij:

Bruna - Vorden
www.vordensverleden.nl
www.uitgeverijhermans.nl

Griep, afvalscheiding, Staring en Martinet

Ja, wat heeft dat dan toch met elkaar te maken??

Op moment van dit schrijven explodeert de natuur in nagenoeg in één grote klap. Alles knalt in bloei, de vogels lijken massaal op drift en alle nietige kruipsels en ander zeer belangrijk klein gevleugelte ook. Lieveheersbeestjes bestormen massaal het pand en gaan op weg naar??? Alles bloeit zo vlug, kort en hevig dat je jezelf af begint te vragen of het legioen van bestuivertjes al die bloemen wel in die paar dagen aan kunnen doen.

De Griepperiode is bijna over maar nog niet helemaal. Massale verkoudheid leidde nogal vaak tot een halstarrige griep en onder de ouderen zelfs tot longontsteking. De grieprik was hier niet tegen opgewassen. Hoe kan dit?

Vaak ligt een simpele beantwoording van dit soort moeilijke vragen letterlijk om de hoek van de deur.

Hoezo? Ik, en ik denk menige andere bewoner van de Wildenborch in dit mooie buitengebied, heeft de inmiddels de tot vier uitgebreide afvalcontainers buiten staan. Wij zijn hier gezagsgetrouw dus we scheiden ons een ongeluk. Elk itempje wordt naar onze privé-milieustraatjes gebracht. Om de hoek vlak voor de deur. Ongeveer 100 keer per dag naar buiten. In die snijdende koude oostenwind. Haast, dat hebben we in deze tijd praktisch allemaal, geen jas en das. Ja dan vraag je erom. Honderd keer per dag steeds een beetje kou vatten. Dat leidt onherroepelijk tot griep. Natuurlijk: Eigen schuld, dikke bult.

Maar ook dit is 'de natuur'. En dankzij de in de 18^e eeuw in gang gezette 'Verlichting' weten we daar nu alles van.

En nu dan ineens die prachtige ontwakende natuur in die geweldige, prachtige geordendheid. Het is goed te weten dat wij in deze omgeving een paar 'voorvaderen' gehad hebben die daar ook diep van onder de indruk waren. En....die ook door hun werk en eigenschappen dat ook uitgedragen hebben. Natuurlijk bedoel ik hier onze voormalig buurtgenoot A.C.W Staring (1767-1840) mee. Maar hij had een Compaan. Noem ze maar vakbroeders, wel met wat verschillen van inzicht en leeftijd, maar toch.

En ze moeten elkaar ook wel eens gesproken hebben. Vooral in de tijd dat men in de winter in Zutphen vertoefde. Daar ter kerke ging in de Sint Walburgiskerk en daar onder het gehoor zat van dominee Johannes Florentius Martinet (1729-1795). De laatste was daar dominee van 1775 tot 1795. Maar deed ook nog zo ontzettend veel meer!

Vraag je heden ten dage aan een doorgaans goed ontwikkelde Zutphenees 'Wie was eigenlijk die Martinet?'. Uh uh, ja, we hebben de Martinetsingel en een koepeltje, hoe heet dat ding ook weer, o ja, de Martinetskoepel. Ik deed destijds nogal veel in die Walburgiskerk. Meestal weten kosteren alles. Maar Martinet? Moet die dan niet hier in de consistorie hangen waar ook de afbeeldingen van alle voorgangers aan de muur hangen?? Na wat zoeken vonden we hem. Helemaal links onderin achter de kapstok waar de toga's van de voorgangers hingen.....Als een van de eerste van de vele zeer ernstig kijkende heren voorgangers. Inmiddels heb ik hem dankzij de Wildenborch een stuk beter leren kennen.

Als domineeszoontje geboren in Deurne werd hij ook dominee.

Hij studeerde erg jong af en daarom werd hij in eerste instantie maar niet beroepen. Om zijn tijd te vullen ging hij een proefschrift schrijven over de 'wonderbaarlijke ademhaling der insecten'. Hier is hij ook op gepromoveerd in Leiden. Wat heeft dat met theologie te maken? Nu er kwam in die tijd een stroming op gang van natuurwetenschappers die veel dingen uit de natuur probeerden te doorgronden. De 'eeuw van de verlichting' (18^e eeuw) was geboren. Dat vond Martinet minstens zo interessant als zijn theologie. Maar hij beleed, en had dat in Leiden ook geleerd, dat theologie en natuurwetenschappen niet los van elkaar gezien kunnen worden. Dat principe heeft hij in al zijn latere werk, en dat was nogal wat, nooit losgelaten. Er waren natuurlijk ook wetenschappers met hele andere principes.

Rare naam 'verlichting' voor een eeuw waar de 'verlichting' hoofdzakelijk bestond uit kaarsen en olielampjes.

Als je nu vanuit de nachtelijke ruimte naar beneden kijkt dan hadden ze beter deze eeuw 'verlicht' kunnen noemen. Ik zelf dacht altijd dat 'verlichting' iets met een kerkelijke stroming te maken had. Helemaal fout. Het mensdom en met name de wetenschappers waren gewoon nieuwsgierig naar hoe het allemaal in elkaar stak!

Martinets eerste standplaats waren de prachtige dorpjes Rhenoy, Gelicum en Acquoy. Aan die mooie Linge. Vooral nu in de bloesemtijd. En in Acquoy natuurlijk vlak bij die hele scheve toren het graf van mevrouw Pisa! Hij had hier ook een ooievaar als huisdier. 'Klep' genaamd. Die kwam hem overal achterna. Helaas bleef het echtpaar Martinet toch kinderloos.....

Hij noteerde daar alles wat hij te weten kon komen over de lokale natuur tijdens de talrijke huisbezoeken en was veelvuldig op de Linge te vinden. Hij schreef een hele verhandeling over 'het ontstaan van het grondijs op de Linge'. Daarna is hij naar Edam gegaan waar hij ook naast zijn enthousiasme voor zijn eigenlijke beroep van dominee zich ook steeds meer in allerlei zaken uit de natuur ging verdiepen. Maar bijvoorbeeld ook met erfelijke ziektes in de Wieringermeer en de Kaasaanvoer van die beroemde ronde Edammer kaasjes op de kaasmarkten. Hier begon hij ook zijn, jawel, later wereldberoemde 'Katechismus der natuur' te schrijven. Ongelooflijk knap en gedetailleerd met tekeningen. Hij gebruikte hem ook voor de echte catechisaties, vooral ook om de jeugd de eerbied voor de natuur en haar Schepper bij te brengen. Dat ging als: De leerling vraagt en de meester antwoordt. Dat was in studieboeken erg gebruikelijk in die tijd.

Toen beriep Zutphen hem in 1775. De kerkenraad was, zoals het hoort, zeer verdeeld. De ene helft leek het wel wat maar de andere helft zag 'die Starrenkieker' zoals ze hem noemden, niet zitten. Zoals het zo vaak gaat waren ze daar in die mooie kerk al na een paar maanden helemaal happy met hem. Want Martinet was een overtuigd Calvinist en wilde door al dat onderzoek en al die publicaties van hem niets liever dan Gods almacht en wijsheid onderstrepen.

Hij was gruwelijk actief in alle facetten van de samenleving. Mocht zelfs de Bourgonjetoren (thans Martinetskoepel) gebruiken voor onderzoeken en 'starrenkieken'. Vandaar kon hij ook goed, zoals hij dat zelf gekscherend zei, 'de woeste heidenen' aan de andere kant van de IJssel zien. En...liet hij ze godsdienstonderwijs geven.

Met de kreet 'Martinet uit Zutphen' was zijn naam, faam, internationale erkenning en waardering in allerlei, ook wetenschappelijke kringen, gevestigd.

Een link met nog zo'n erudiet streek- en tijdgenoot is snel gelegd. Die benaderde het anders maar het was eigenlijk precies hetzelfde.

Beiden waren:

Tijdgenoten: "die geen of nauwelijks grenzen kenden in hun interessesfeer, die nieuwsgierig waren in al wat zich aandienende in hun tijd en begenadigd waren met een enorme eruditie".

Dat laatste is, een beetje voor beiden bewerkte, quote uit het mooie boek van Bert Scova Righini over A.C.W. Staring.

Wat leven we toch in een mooi gebied. Eigenlijk in een mooi land. 'Het land van Staring' (en ook een beetje van Martinet).

'Het land van Staring'. Bekende naam. Die wordt ook door het STAAL-museum in Almen gebruikt. Wat een mooi initiatief! 'Het Land van Staring'. Dat wordt naarmate je jezelf er meer in verdiept steeds mooier en groter.

En vooral veel omvattender. Met groot enthousiasme gaat dat LAND vanaf 28 juni, dan wordt Museum STAAL weer geopend, aan den volke getoond, beleefd en bovenal gepromoot worden. Voorbeelden hoe groot dit LAND is?

In Rotterdam zag ik recent een sleepbootje van baggeraar van Wijngaarden genaamd 'Gouwestroom' varen en wat hangt er aan de kont?? Een 'Diepegge'. Het principe uitgedacht door A.C.W. Staring!

En nog een: Opgegroeid langs de Linge zag ik als jongetje dat bij Acquoy/Asperen in een polder met zware klei de ploegvoren een ronding hadden. Niemand kon mij dat verklaren.

Totdat, ja totdat ik me i.v.m. STAAL verdiepte in zo'n beetje alle ploegen die ooit bedacht zijn. Ik stuitte op een controverse tussen Winand S. (van den Boekhorst) en een andere landbouwkundige uit de Betuwe over het ploegen met ossen of met paarden. Met

ossen, dat waren moeilijk hanteerbare en logge beesten, namen ze de 'ronding' vast, konden ze makkelijker omkeren. Er waren ook andere lezingen natuurlijk....

Nogmaals tot besluit een quote van Neerlandicus Wim Wijnands, met toestemming:

- *Elk weet waar 't Almens kerkje staat, en kent de weg die derwaarts gaat*,

schreef hij aan het begin van zijn dichterlijke vertelling 'De Hoofdige Boer', maar de meeste landgenoten waren nauwelijks bij machte de Achterhoek op de kaart aan te wijzen, terwijl ze van het vredige dorpje Almen al helemaal nooit gehoord hadden. Een letterlievende aristocraat uit die streek die kans zag met zijn regionalistische poëzie de arrogante Hollandse critici voor zich te winnen, leverde daarmee een prestatie van formaat.

De gemeente Vorden gaf in 1986 de beeldhouwer Frank Letterie opdracht een beeld van Staring te maken.

Staring heeft niet alleen zijn woonplaats Vorden, maar de hele Achterhoek op de culturele kaart van Nederland gezet.

Zo iemand verdient een standbeeld (EN EEN MUSEUM (bg)). Daar moeten we vooral niet moeilijk over doen!-

Wij, alle betrokkenen van STAAL, plus alle Wildenborchers natuurlijk, hebben Wims' en Starings' boodschap begrepen:

Alle hens aan dek en volle kracht vooruit! Vanuit Almen. Op naar het 'Land van Staring'

www.museumstaal.nl

Landrot

Het pinetum de Belten – BinnensteBuiten

Misschien heeft u op 3 mei jl. op NPO2 KRO-NCRV het programma BinnensteBuiten gezien met daarin aandacht voor het Pinetum van de familie Feith aan de Wildenborchseweg. De uitzending is te bekijken via: <https://binnenstebuiten.kro-ncrv.nl/fragmenten/pinetum-de-belten>

Rhijnvis Feith beschrijft hoe de opnamedag is verlopen:

Donderdag 29 maart 2019, om negen uur precies stonden er een regiemaster, cameraman en geluidspecialist op de stoep om in zeven uur opnamen te maken van het pinetum, om die dan later in acht minuten in het programma BinnensteBuiten uit te zenden. Om zeven uur te besteden om acht minuten uit te zenden klinkt onwezenlijk, maar na een dag het slachtoffer te zijn geweest past slechts één conclusie: dat is de prijs voor perfectie.

Het “script” lag klaar. De scènes zouden zich concentreren op de totstandkoming van het pinetum, de rol van de familie daarbij en de vreugde die het geeft om zo'n mooi object te mogen onderhouden met daarnaast uitstapjes naar een aantal specifieke bomen, de vermeerdering en het onderhoud met de onontbeerlijke vrijwilligers daarbij. De hoofdspelers daarbij waren Ettie Segers uit Lochem, die al jaar en dag meedenkt over en meewerkt aan dit onderhoud en mijn eigen persoonskaartje.

Zeven uur te werken in een wereld die niet de jouwe is, is geen ‘makkie’. Scènes werden soms wel acht of negen keer overgedaan: “Nee, niet in de camera kijken. Hou je verhaal kort. Antwoord niet de vragensteller (regisseur) maar kom meteen met je eigen –zelfstandige- verhaal.” Het lijkt zo eenvoudig, maar de perfectie vereiste dat het ook perfect gedaan werd. Opvallend bij dit programma is, dat de nadruk kwam te liggen op het verhaal achter het verhaal: de familierelatie tussen oprichter en huidige beheerders, het verschil tussen de huidige beheervisie en die van de oprichter, de vraag of de

bevlogenheid van de oprichter vergelijkbaar is met het enthousiasme van de huidige betrokkenen. Daardoor kwamen de pure dendrologische aspecten wellicht wat minder tot hun recht. Begrijpelijk want op dat terrein kom je al gauw terecht bij het eindeloze jargon dat de gemiddelde televisiekijker niet zal kunnen begrijpen. Het meest indrukwekkende was misschien wel het geduld van de regisseur om iedere keer maar weer kleine nuances aan te brengen, waardoor het verhaal dat over het pinetum gebracht werd niet alleen begrijpelijk zou worden voor de kijker maar waardoor die laatste meegesleept zou kunnen worden door het enthousiasme dat Ettie en ik in ons verhaal probeerden te leggen. Opmerkelijk is daarbij dat dat enthousiasme met het uur groeide omdat je je steeds meer realiseerde met iets unieks bezig te zijn, niet alleen omdat je een stuk familietraditie probeert voort te zetten, maar ook omdat je dat in zo'n prachtige omgeving als de Belten mag doen. Na zeven uur begon de vermoeidheid toe te slaan. Dan is het wachten op de regisseur. Hoe gaat hij knippen, schuiven en plakken om in de uiteindelijke uitzending datgene naar voren te brengen dat recht doet aan de zorg en het enthousiasme dat het pinetum uitstraalt.

Rhijnvis Feith

Het weten waard .....

Gerda Hendriksen-Bulten (geb.1935) stuurde ons dit stukje uit tijdschrift 'Oer'(maart 2018). De Staring-postzegel viel haar op vanwege haar jeugtherinneringen aan de Wildenborch. Op de vraag aan Gerda of ze de Staringzegel wel eens op een kaart of brief heeft gezien moest ze nee antwoorden, maar mooie Wildenborchse herinneringen heeft ze wel.

We noemen er een paar:

Gerda logeerde als kind regelmatig bij haar grootouders Wiltink. Als meisje van ruim 10 jaar kwam ze uit Doetinchem met de bus naar Vorden en liep dan een uur naar de Wildenborch.

Samen met haar neefjes bracht ze melk naar de keuken in het kasteel. In de kasteeltuin mocht ze wandelen, in de karpervijver gingen ze vissen.

De Doetinchemse schoolvakantie begon eerder dan die in de Wildenborch, zo ging ze ook eens een dag mee naar de Prinses Julianaschool.

Staring op een postzegel

■ De heer Wim Knaake uit Bronkhorst, een trouwe lezer van Oer, maakte de redactie naar aanleiding van het artikel over het Museum STAAL in Almen in Oer#26 attent op het bestaan van een postzegel waarop een portret van A.C.W. Staring is afgebeeld. Het is de zomerzegel uit 1941 met een waarde van 7,5 cent, ontworpen door Sem (Samuel) Hartz (1912-1995). Hartz was een internationaal bekend graficus en grafisch ontwerper, die het grootste deel van zijn leven werkzaam was bij drukkerij Joh. Enschede waar vanouds onze postzegels en andere waardepapieren werden vervaardigd.

Sem Hartz ontwierp meer dan driehonderd postzegels en tientallen bankbiljetten voor Nederland en voor onder andere Luxemburg en Portugal. Bekend zijn zijn zomerzegels met portretten van historische Nederlanders, zeehelden en politieke figuren. Terwijl hij als Jood een groot deel van de oorlog ondergedoken moest zitten, maakte Hartz in die periode nog een hele serie zomerzegels, maar dat deed hij onder de naam van zijn vriend Kuno Brinks.

bron: Oer #27

Lindelaan ....

Veel buitenplaatsen hebben looflanen, waar de bewoners, zonder gehinderd te worden door de zon, doorheen konden wandelen. Zo'n looflaan wordt ook wel een berceau genoemd en bestaat bijna altijd uit beuk (de Wildenborch).

Toen het landhuis Camphuysen, een ontwerp van Jhr. G.C. Op ten Noort, in 1929 klaar was, werd de tuin aangelegd. Onderdeel van deze tuin was een gedeeltelijk bemuurde moestuin en..... een berceau, maar niet van beuk (langzaam groeiend) maar van linden.

De net gesnoeide, 100 meter lange lindelaan hoort nu bij de tuin van Peter en Sietske Spaans op de Wildenborchseweg 13 in Vorden

Kunst in de zeven kastelen van Gelders Landschap en Kasteelen

In de 7 kastelen die Gelders Landschap en Kasteelen beheert en openstelt voor bezoekers zijn eigentijdse kunstwerken te zien tot eind oktober. Een van die kastelen is Huis Verwolde in Gelders Laren. Met de museum jaarkaart kun je dit Huis en andere kastelen gratis bezoeken. Het Huis is open op woensdag, donderdag, zaterdag en zondag. Vanaf 12.00 uur is er elk uur een rondleiding.

De tentoonstelling heet een Zacht geruis. In Verwolde zijn de tekeningen te zien van Rosemin Hendriks. Zij verdiepte zich in de geschiedenis en de bewoners van het landgoed. Zij koos voor de moeder van de laatste bewoner Eline Voute. In de logeerkamer zijn de 7 tekeningen te zien. Met afbeeldingen van Eline, de jacht, de dikke boom en andere onderwerpen. Het kunstproject is uitgevoerd door het productiehuis Plaatsmaken, Museum Arnhem en GLK.

Verder krijgt dit project nog een educatief tintje. Er komen educatiebladen voor leerlingen van de basisscholen. De scholen in Lochem zijn allen uitgenodigd voor een bezoek aan de tentoonstelling.

In het winkeltje is een tijdschrift te koop met opdrachten die ook thuis uitgevoerd kunnen worden.

Jacintha Rensen

Museum Staal in juli open voor publiek

Het is zover museum Staal in Almen opent zijn deuren voor publiek vanaf juli 2018. De naam voor het museum is gebaseerd op Staring en Almen. Omdat de museumjaarkaart nog niet geldt is de toegangsprijs voor volwassenen € 7,50 en voor kinderen vanaf 5 tot en met 15 jaar € 2,50.

In december 2017, vlak voor de officiële opening, werd het museum getroffen door brand. De opening kon niet doorgaan en er moest wekenlang worden schoongemaakt. Het complete interieur werd gestript om vervolgens weer te worden opgebouwd. De werkzaamheden verlopen voorspoedig en vanaf 1 juli 2018 is het museum open voor publiek.

“Iets voor de tweede keer doen, vind ik niet zo leuk”, vertelt Pien Pon, directeur van museum Staal. “Maar de tweede keer gaat het gelukkig sneller en we kunnen nu echt de puntjes op de i zetten. Het museum wordt nog mooier dan het eind november al was”.

Museum Staal is een ode aan dichter en landbouwkundige A.C.W. Staring (1767-1840). Het is trouwens geen gewoon museum. Als bezoeker beleeft u de liefde van de familie Staring voor het landschap, de geschiedenis en de cultuur van de Achterhoek. Dat wil zeggen dat er ook aandacht is voor de toekomst van de landbouw in de Achterhoek.

Laat je bij een bezoek meevoeren naar de tijd toen Staring leefde. Voel de romantiek, hoor de muziek en luister naar zijn gedichten en de verhalen. Dompel u onder in de wereld die Staring heet en geniet. Voor kinderen is er trouwens een leuke speelhoek ingericht.

Het is verder mogelijk om een groepsrondleiding te laten verzorgen in het museum. Voor informatie kunt u ook terecht op: info@museumstaal.nl

Het museum is gevestigd aan de Dorpsstraat 39 in Almen, dichtbij De Hoofdige Boer. Een zeer bekend gedicht van Staring.

Jacintha Rensen

Westkustsalade uit Zweden

In de 50-jaren heb ik als kind in Zweden gewoond, prachtig op een groot eiland bij Stockholm, Lidingö.

Zweden is een land vol tradities. Eén ervan is om aan het eind van Oudejaarsavond, als de klok van het Nieuwejaar geslagen heeft, aan een keurig gedekte tafel plaats te nemen en onder het genot van een glaasje champagne deze salade te nuttigen. Nu zult u wel denken, wat is dat nou om het in dit zomerse nummer over Oudejaarsavond te hebben. Maar het bijzondere is dat deze salade haast nog lekkerder is in de zomer, want heerlijk fris en kleurrijk.

Wij zelf maken hem graag door het jaar heen, bij verjaardagen en een zomers buffet of barbecue. En... natuurlijk ook altijd op Oudejaarsavond.

Ingrediënten (voor ongeveer 4 personen):

1 witlof
250 gram champignons
400 gram verse erwtjes of 1 pak diepvries erwtjes
1 grote groene of rode paprika
verse aspergepunten of aspergepunten uit blik
250 gram Noorse garnalen, niet te klein
uitje
kerstomaatjes

Bereiden

Snijd de champignons en bak even licht aan met een beetje olijfolie, zodat ze net niet meer hard aanvoelen

Breng de erwtjes even aan de kook, maar heel even, zodat ze nog stevig blijven

Snijd de witlof klein

Snijd de paprika in reepjes

Gebruik gekookte aspergepunten. Snijd de ook iets kleiner maar niet té klein.

Laat de champignons en de erwtjes afkoelen en laat alle gesneden groentes in een vergiet uitlekken.

Serveren

Maak een vinaigrette sausje van olijfolie, wijn-of basilicum azijn, zout en peper naar smaak

Snijd het uitje en voeg toe

Halveer de kerstomaatjes en voeg toe

Meng alle ingrediënten en de saus in een grote schaal en serveer met stokbrood en roomboter.

Smaklig måltid!

Wilma Bakker-van de Panne
Wildenborchseweg 10

Schoonmaakrooster Kapel

Staat uw naam nog niet op de schoonmaaklijst, maar bent u bereid om één, maximaal twee keer per jaar een paar uurtjes mee te helpen, stuur dan een mailtje naar:

Reinier Klein Brinke: reinierkleinbrinke@planet.nl

Juli	Riek Vliem – Hermien Oplaat
Augustus	Kathy de Vries – Judith Keurentjes
September	Alma v.d. Schoot – Ineke Braakman – Frieda te Lindert
Oktober	Erika Scharrenberg – Kristie Ezerman – Dini Schoulen
November	Jannie Reintjes – Gerda Bijenhof
December	Hanny Ezerman – Linsey Mennink – Annie Kruisselbrink

Hans Ezerman belt u als geheugensteuntje wanneer u aan de beurt bent. De lijst van werkzaamheden hangt in de werkkast.

Agenda:

Oranjestichting: **Wildenborchs feest**, zaterdag 23 juni
Zie pagina 10

Kapelcommissie: **Staringavonden**, donderdag 26 juli en donderdag 2 augustus
Aanvang 19.30 uur
Zie pagina 18

Verenigingen:

Schietvereniging: Elke dinsdag, van 20.15 uur tot 22.30 uur.

Wildenborchse
Vrouwenclub: Laatste donderdag van de maand
van 20.00 uur tot omstreeks 22.00 uur.
van oktober t/m april.

Klootschieten: 3de zondag van iedere maand
10.00 uur verzamelen bij de Kapel.

Naam: .....
Adres: .....
PC/Woonplaats: .....
Telefoon: .....
Leeftijd: ..... jaar

